



Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-21

Ärendenummer GSK-2024-04617

Handläggare

Sara Lingefors, Isabelle Asadian Strandman

E-post sara.lingefors@grundskola.goteborg.se

Förändrad kapacitet på Trollängsskolan F-6 och Högenskolan F-3, läsår 2025/2026

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden beslutar att stoppa intaget i förskoleklass på Trollängsskolan F-6, läsåret 2025/2026.
2. Grundskolenämnden beslutar att stoppa intaget i förskoleklass på Högenskolan F-3, läsåret 2025/2026.

Sammanfattning

Antalet elever i Göteborgs grundskolor har minskat och förväntas fortsätta minska under de kommande åren, vilket även gäller för flera områden inom utbildningsområde sydväst. Detta leder till minskade resurser för grundskolan och ställer krav på organisatoriska anpassningar för att kunna upprätthålla en hög kvalitet i undervisningen. Inför den stundande processen där vårdnadshavare ska önska förskoleklass för sina barn till nästa läsår, planerar förvaltningen flera åtgärder. En av dessa åtgärder är att föreslå för nämnden att stoppa intaget till förskoleklass på Trollängsskolan F-6 och Högenskolan F-3.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Varje elev genererar en elevpeng som används för att finansiera skolans verksamhet. I takt med att elevantalet förväntas minska, kommer skolans budget att krympa. Samtidigt förväntas förvaltningens hyreskostnader öka kraftigt under de kommande tio åren. Detta innebär ett ökat krav på förvaltningen att använda resurserna så effektivt som möjligt för att säkerställa att varje elev får bästa möjliga stöd. Förvaltningen följer denna utveckling noga för att kunna vidta nödvändiga åtgärder i tid.

Situationen varierar mellan olika delar av staden. För skolorganisationerna och i delar av utbildningsområde sydväst innebär detta att förvaltningen på kort sikt behöver minska antagningen till förskoleklass, och på vissa skolor kan det bli nödvändigt att stoppa antagningen helt. På längre sikt kan detta även innebära att skolor behöver slås ihop eller stängas. Syftet med dessa åtgärder är att säkerställa att skolornas resurser används effektivt, så att inte en alltför stor del av skolpengen går till hyror och lokalkostnader, utan istället går till undervisning och stöd för eleverna.

I de principer för en ny skolenhetsorganisation som nämnden har beslutat om är bärkraftighet ett centralt begrepp. Bärkraftighet handlar om att en skolenhet behöver en

viss elevvolym för att kunna bära hela sitt uppdrag, både ekonomiskt och pedagogiskt. För att möta framtidens behov på ett stabilt och hållbart sätt behöver skolorna i ett område ha en robust grund. Större skolor med flera parallella klasser är bättre rustade för att hantera förändringar i elevantal, oavsett om det handlar om ökningar eller minskningar. Mindre skolor är däremot mer sårbara för sådana svängningar, vilket gör det svårare att planera för långsiktig kvalitet och skapa trygghet för både elever och medarbetare.

I förvaltningens förslag föreslås att nämnden beslutar om att stoppa antagningen till två av kommunens mindre skolenheter. Förvaltningen bedömer att detta ger utbildningsområdet bättre förutsättningar att skapa ekonomiskt, pedagogiskt och organisatoriskt bärkraftiga skolor. Alternativet till att stoppa antagningen på dessa skolor hade varit att ytterligare minska antagningen på andra skolor i aktuella områden. Med hänsyn taget till befolkningsprognoserna för områdena och befintlig överkapacitet bedömer förvaltningen att en sådan strategi inte hade varit långsiktigt ekonomiskt hållbar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Bedömning av barnets bästa

Genom den föreslagna förändringen kommer vårdnadshavare och elever som hade förväntat sig en skolplacering vid någon av de berörda skolorna istället att erbjudas en plats vid en annan skola än den förväntade. Förändringen innebär också att sexåringar med syskon på någon av de berörda skolorna kommer att få skolplaceringar på olika enheter. Dessutom kan vissa elever få en längre skolväg än vad de skulle haft om antagningen inte hade stoppats. Förvaltningen bedömer dock att eleverna fortsatt kommer att kunna erbjudas skolplaceringar i enlighet med stadens regelverk, vid någon av de närmaste skolorna i förhållande till deras hem. Avseende syskon som inte får placering på samma skola, kommer förvaltningen ha dessa som särskild kontrollpunkt vid kommande skolbyte. I den mån det är möjligt och inom ramen för skolornas kapacitet samt regelverket för skolplaceringar, kommer förvaltningen bevilja skolbyte till äldre syskon som önskar byta skola till den skola som det yngre syskonet fått placering på. Förutsättningarna för att kunna erbjuda placering till berörda elevers syskon på de enheter de yngre förväntas få placering på bedöms vara god i de flesta årskurserna.

Den föreslagna förändringen kan naturligtvis skapa oro bland berörda vårdnadshavare och elever. Det är också viktigt att notera att beslutet kan leda till oro hos befintliga elever, vårdnadshavare och medarbetare på de berörda skolorna. När intaget stoppas helt på enparallelliga skolor uppstår ofta frågor om skolornas framtid. Förvaltningen ser därför ett behov av att skyndsamt inleda en skolenhetsutredning för att bemöta denna oro och skapa tydlighet. Beroende på utredningarnas slutsatser kan det bli aktuellt att förvaltningen presenterar ärenden kopplat till detta för politiskt ställningstagande. Om nämnden väljer att inte fatta beslut om att stoppa antagningen till de aktuella skolenheterna, kommer det att få konsekvenser för andra elevgrupper. Förvaltningen skulle då behöva vidta alternativa åtgärder, såsom att ytterligare minska intaget till

förskoleklass vid andra skolor i aktuella områden. Eftersom dessa skolor i nuläget är större och bedöms mer bärkraftiga, hade ett minskat intag visserligen inneburit att syskon fortsatt skulle kunna beredas plats vid de aktuella skolorna. Detta hade dock medfört att det skulle finnas få eller inga platser kvar för andra elever i de aktuella närområdena, då antalet elever med rätt till syskonförtur är högre på övriga skolor i aktuella områden.

Ett sådant scenario skulle sannolikt skapa oro bland andra vårdnadshavare och elever, eftersom de då skulle få en annan skolplacering än den förväntade. Dessutom skulle dessa åtgärder kunna leda till situationer där elever behöver passera en skola för att nå sin tilldelade skolplacering. Det finns också risk för att stadens regelverk för skolplacering inte skulle kunna efterlevas fullt ut i detta scenario, eftersom flera av de alternativa skolorna främst försörjer boendeområden nära kommungränsen eller kustnära områden med skolplatser.

Samverkan

Information på särskild samverkansgrupp (SSG) den 28 oktober och information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 11 november 2024. Samverkan genomförd på (FSG) den 9 december 2024.

Ärendet

Grundskolenämnden ska ta ställning till förvaltningens förslag om att stoppa intaget till förskoleklass på Trollängsskolan F-6 och Högenskolan F-3, läsåret 2025/2026.

Även om utbildningschefen har delegation att besluta om skolornas kapacitet, bedöms de föreslagna förändringarna vara av sådan omfattning att de kräver politisk behandling.

Förslaget innebär att intag helt stoppas i en årskurs, och förvaltningen ser redan nu behov av att påbörja utredningar om skolenhetsförändringar för de berörda skolenheterna.

Därför lyfts ärendet till grundskolenämnden för beslut.

Beskrivning av ärendet

Befolkningsmässiga förutsättningar

På nationell nivå avtar befolkningstillväxten, och år 2023 noterades den lägsta befolkningsökningen på 22 år. Samma år uppmättes även det lägsta antalet födda barn per kvinna i Sveriges historia.

Den kommunövergripande befolkningsprognosen för 2024 visar, liksom föregående år, en minskning av antalet barn i grundskoleåldern (6–15 år). Mellan 2024 och 2031 förväntas antalet barn i denna åldersgrupp minska med 1 664. Fram till 2033 beräknas minskningen uppgå till totalt 2 550 barn. Prognosen för 2024 har reviderats kraftigt nedåt jämfört med 2023 års prognos, och ytterligare nedskrivningar förväntas framöver.

I utbildningsområde Sydväst förväntas antalet barn i grundskoleåldern minska med 464 fram till 2031. Detta innebär minskade resurser för grundskolan, vilket ställer krav på anpassning av organisationen för att fortsatt kunna säkerställa en hög kvalitet i undervisningen. Konkreta åtgärder kan inkludera att minska eller stoppa intag till förskoleklass i vissa områden. På längre sikt kan det även bli nödvändigt att slå samman eller avveckla skolenheter.

Elevkapacitet och önska skola

Inför varje nytt läsår genomför förvaltningen elevsimuleringar för att säkerställa balans mellan utbud och efterfrågan av skolplatser i staden. I planeringen inför önska skola till förskoleklass baseras simuleringarna på aktuella befolkningsprognoser och folkbokföringsadresser för sexåringar. Syftet är att säkerställa att stadens elever kan placeras i enlighet med gällande lagstiftning och regelverk.

För grundskolorna i utbildningsområde Sydväst visar simuleringarna inför nästkommande läsår ett platsöverskott motsvarande totalt fem till sex förskoleklasser. Enligt aktuella befolkningsprognoser väntas detta överskott öka ytterligare de kommande åren i takt med att elevantalet förväntas sjunka. Förvaltningen behöver därför vidta kortsiktiga åtgärder redan inför nästa läsår samtidigt som långsiktiga, hållbara skolorganisationer byggs för att möta framtida behov.

Skolenhetsutredningen

Grundskolenämnden har antagit principer för en ny skolenhetsorganisation och gett förvaltningen i uppdrag att successivt implementera dessa. En central utgångspunkt i

principerna är att bärkraftigheten för en skolenhet bygger på att en viss elevvolym krävs för att enheten ska kunna fullfölja hela sitt uppdrag.

För skolenheter i årskurserna F-6 bedöms en elevvolym på cirka 600–1 000 elever vara bärkraftig, medan motsvarande för årskurserna 7–9 är 500–900 elever. Denna bedömning grundar sig på både ekonomiska och pedagogiska överväganden.

När organisationen nu behöver anpassas till minskade elevtal, ger principerna förvaltningen vägledning i utformningen av strategier och åtgärder. En central fråga är om det är lämpligare att minska antalet förskoleklasser på en större skola för att undvika att stoppa antagningen på en mindre skola, eller om det motsatta alternativet bör väljas.

Beslut av denna karaktär är komplexa och kräver att flera faktorer tas i beaktande. I regel behövs en kombination av olika åtgärder som kompletterar varandra för att uppnå önskad effekt. De fastställda principerna ger dock ett tydligt stöd för att undvika att behålla eller etablera fler små och mindre bärkraftiga skolorganisationer.

Högenskolan F-3

Högenskolan, belägen i mellanområdet Bratthammar-Näset-Önnered, är en av kommunens minsta skolor med 101 elever. Skolan är enparallellig och omfattar årskurserna F-3.

Byggnaden, som är en klassisk stenskola från 1930, är kulturminnesskyddad och saknar hiss, rullstolsanpassad toalett och specialsalar. Under 2025 planerar stadsfastighetsförvaltningen att genomföra underhåll och reinvesteringar, men förvaltningen bedömer att skolan saknar möjligheter till framtida expansion.

Förvaltningen planerar att elever från Högenskolan F-3 fortsätter sin skolgång i årskurs 4 på Önneredsskolan F-9, som har ca 900 elever. I samma område finns Fiskebäcksskolan F-9 (ca 600 elever) och Frejaskolan F-9 (ca 700 elever). Hösten 2025 kommer Åkeredsskolan F-6, med nuvarande ca 170 elever, att flytta in i en ny skolbyggnad med kapacitet för ca 570 elever.

Elevutveckling och kapacitet

Mellanområdet Bratthammar-Näset-Önnered förväntas uppleva en befolkningsminskning på 174 barn i grundskoleåldern mellan 2024 och 2031. I det närliggande mellanområdet Älvsborg är minskningen ännu större, med en nedgång på 368 barn under samma period. Trots dessa långsiktiga trender behöver förvaltningen anpassa skolorganisationerna redan inför nästkommande läsår.

Simuleringar inför önska skola 2025–2026 visar att mellanområdet Bratthammar-Näset-Önnered har ett platsöverskott motsvarande en till två förskoleklasser. Detta är exklusive den pågående expansionen av Åkeredsskolan F-6, där antalet paralleller utökas från två till tre. Med expansionen inkluderad förväntas platsöverskottet öka med ytterligare en förskoleklass.

I mellanområdet Älvsborg visar simuleringarna ett ännu större överskott, motsvarande två till tre förskoleklasser. Utöver att föreslå stoppat intag på skolor arbetar förvaltningen

också med att bland annat omvandla överkapacitet i grundskolan till kapacitet i anpassad grundskola, där behovet av platser är stort.

Trollängsskolan F-6

Trollängsskolan F-6, belägen i mellanområdet Askim-Hovås, är en av kommunens mindre skolor med ca 160 elever. Skolan är enparallellig och omfattar årskurserna F-6.

Förvaltningen planerar att elever från Trollängsskolan F-6 fortsätter sin skolgång i årskurs 7 på Hovåsskolan F-9, som har ca 550 elever. Andra skolor i området inkluderar Hultskolan F-6 (ca 330 elever), Sisjöskolan F-3 (ca 190 elever) och Askimsskolan F-6 (ca 300 elever). Hösten 2025 kommer Askimsskolan att flytta in i en ny skolbyggnad med en kapacitet för ca 470 elever.

Elevutveckling och kapacitet

Mellanområdet Askim-Hovås är ett av få områden i utbildningsområde Sydväst som förväntas uppleva en befolkningsökning mellan 2024 och 2031, motsvarande 111 barn i grundskoleåldern. Detta sker dock i en kontext där området redan har ett befintligt kapacitetsöverskott, och där befolkningsprognoserna reviderats kraftigt nedåt under de senaste åren. Tidigare prognoser pekade på en betydligt större befolkningsökning, vilket låg till grund för beslutet att expandera Askimsskolan F-6. Denna expansion, som realiserats hösten 2025, kommer att öka överkapaciteten ytterligare. På längre sikt finns det dock ytterligare detaljplaner för bostadsexpansion på gång, varvid det kan komma att behövas utökad kapacitet efter 2030. Mer information om detta finns i förvaltningens lokalbehovsplan 2024 (dnr N609-2799/24).

Simuleringar inför planeringen av att önska skola 2025–2026 visar ett platsöverskott motsvarande en till två förskoleklasser i mellanområdet Askim-Hovås det aktuella läsåret. Denna beräkning exkluderar den planerade expansionen av Askimsskolan, där antalet paralleller i årskurs F-3 kommer att öka från en till två.

Pågående detaljplanering för Trollängsskolan F-6

På Trollängsskolan pågår en förstudie i detaljplaneskede för att skapa förutsättningar att bygga en ny skola. Behovet har motiverats av förväntad befolkningstillväxt och betydande brister i skolbyggnadens tekniska status. Eftersom den förväntade befolkningsökningen nu har flyttats längre fram i tiden, ser förvaltningen behov av att omvärdera flera faktorer kopplade till projektet.

Om nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag blir detta perspektiv centralt i en utredning om skolenhetsförändringar. Oavsett om utredningen leder till ett formellt förslag om skolenhetsförändring för nämnden eller om förvaltningen går vidare med projektet, skulle en mindre organisation på Trollängsskolan sannolikt möjliggöra en effektivare användning av tillgänglig utbildningskapacitet i området. Därmed skulle även kostsamma evakueringslösningar kunna undvikas.

Planerade åtgärder för utbildningsområde Sydväst

För att hantera platsöverskotten i utbildningsområde Sydväst inför läsåret 2025–2026 planerar förvaltningen flera åtgärder:

- Ingen kapacitet tillförs processen att önska skola i form av tillkommande expansioner (stängd kapacitet på Åkeredsskolan F-6 och Askimsskolan F-6).
- Antagningen till förskoleklass minskas på vissa skolor.
- Viss grundskolekapacitet ställs om till kapacitet för anpassad grundskola.

Trots dessa åtgärder räcker de inte för att fullt ut hantera platsöverskotten. Förvaltningen föreslår därför att antagningen till Högenskolan F-3 och Trollängsskolan F-6 stoppas.

Förslagen bygger på en helhetsbedömning av vad som är bäst för samtliga berörda elever, både på kort och lång sikt. Förvaltningen har analyserat samtliga skolor i området och tagit hänsyn till var eleverna bor, skolornas geografiska placering samt hur elevflöden och syskonrelationer påverkas av de föreslagna åtgärderna. Bedömningen har genomförts med hänsyn till gällande lagstiftning och stadens regelverk för skolplacering. Förvaltningen har dessutom baserat sin strategi på de principer för en ny skolenhetsorganisation som nämnden tidigare har beslutat om.

Konsekvenser vid beslut att stoppa intaget i förskoleklass

Högenskolan F-3 och Trollängsskolan F-6 är bland de skolor där det bor minst antal blivande förskoleklasselever i aktuella områden. Förvaltningen bedömer att samtliga elever som annars skulle ha placerats på någon av dessa skolor kommer att kunna erbjudas en skolplacering i enlighet med regelverket på någon av de närliggande skolorna i anslutning till hemmet.

I förvaltningens simuleringar inför processen för att önska skola framgår att elever som annars skulle ha varit aktuella för Högenskolan F-3 främst förväntas få plats på Önneredsskolan F-9 och i viss mån på Fiskebäcksskolan F-9. På motsvarande sätt visar simuleringarna att elever som skulle ha varit aktuella för Trollängsskolan F-6 främst förväntas placeras på Hovåsskolan F-9, men även på Askimsskolan F-6, Hultskolan F-6 och Sisjöskolan F-3 i mindre omfattning. Förvaltningens bedömning är att detta är ett sannolikt utfall baserat på nuvarande förutsättningar.

Det är dock viktigt att notera att simuleringarna utgår från elevernas folkbokföringsadresser. Vid den faktiska processen för *Önska skola* är vårdnadshavares önskemål en vägledande faktor, vilket kan påverka det slutliga utfallet.

Ett stoppat intag på Högenskolan F-3 och Trollängsskolan F-6 innebär att blivande sexåringar med äldre syskon på någon av dessa skolor kommer att få en skolplacering på olika enheter. För Högenskolan F-3 gäller detta 13 syskon som är aktuella för förskoleklass läsåret 2025–2026, och för Trollängsskolan F-6 gäller det 10 syskon.

En förväntad konsekvens av att stoppa intaget till en skolenhet är att det kan skapa oro bland befintliga elever, vårdnadshavare och personal om skolans framtid. Om nämnden fattar beslut i enlighet med förvaltningens förslag bedömer förvaltningen att det är nödvändigt att skyndsamt inleda utredningar om skolenhetsförändring. Syftet med dessa utredningar är att bemöta de frågor som kan uppstå och att, vid behov, förbereda ärenden för politiska ställningstaganden i ett senare skede.

Konsekvenser vid beslut att inte stoppa intaget i förskoleklass

Om nämnden väljer att inte stoppa intaget till förskoleklass på Högenskolan F-3 kommer förvaltningen behöva minska med en förskoleklass på antingen Fiskebäcksskolan F-9 eller Önneredsskolan F-9. Dessa är stora skolor, och det finns ett betydande antal sexåringar som kommer ansöka med syskonförtur. På Önneredsskolan F-9 finns 29 syskon och på Fiskebäcksskolan F-9 finns 24 syskon till sexåringar som är aktuella för förskoleklass läsåret 2025–2026.

Med stor sannolikhet skulle en minskning till en förskoleklass på någon av dessa skolor innebära att endast syskon skulle kunna erbjudas plats. En kortsiktig konsekvens av detta är att övriga elever i skolornas närområde hänvisas till andra skolor än de förväntade. På längre sikt riskerar detta att skapa enparallelliga årskurser i skolororganisationerna, vilket motverkar målet att bygga bärkraftiga och hållbara skolstrukturer.

Om nämnden inte fattar beslut om att stoppa intaget till förskoleklass på Trollängsskolan F-6, kommer förvaltningen sannolikt att behöva minska med en förskoleklass på Sisjöskolan F-3. Sisjöskolan F-3 är den skola i mellanområdet där flest sexåringar har sin närmaste skolplacering. Dessutom går det 20 syskon till sexåringar som är aktuella för förskoleklass läsåret 2025–2026 på Sisjöskolan F-3.

Om Sisjöskolan F-3 endast tar emot en förskoleklass, kommer platserna i princip enbart att gå till syskon. Detta innebär att övriga elever i skolans direkta närområde istället kommer att erbjudas plats på andra skolor än den förväntade. Eftersom Sisjöskolan F-3 ligger nära kommungränsen, finns en sannolik risk att dessa elever behöver passera Sisjöskolan F-3 för att ta sig till sin nästa skola. Förvaltningen bedömer dessutom att det i ett sådant scenario inte kan garanteras att alla elever kommer att erbjudas plats inom ramen för gällande regelverk för skolplacering.

Oavsett om nämnden fattar beslut i enlighet med förvaltningens förslag eller inte, bedömer förvaltningen att det fortsatt finns ett behov av att inleda utredningar om skolenhetsförändringar på de aktuella skolorna, med hänsyn till befolkningsutvecklingen. Dessa utredningar skulle i ett senare skede kunna ligga till grund för eventuella politiska ställningstaganden.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens förslag på åtgärder för att hantera kapacitetsöverskottet och befolkningsutvecklingen i utbildningsområde sydväst bygger på en samlad bedömning av vad som är bäst för samtliga berörda elever, både på kort och lång sikt.

Förvaltningen bedömer att förslagen är förenliga med gällande lagstiftning och styrdokument, inklusive stadens regelverk för skolplacering och de principer för en ny skolenhetsorganisation som nämnden tidigare har beslutat om.

Förvaltningen bedömer att oavsett vilka åtgärder som genomförs, finns det inget scenario där oro och missnöje bland berörda vårdnadshavare och elever helt kan undvikas. Samtidigt kommer förvaltningen säkerställa att eleverna, oavsett beslut, kommer att börja på skolor som är väl förberedda att ta emot dem efter sommaren.

Protokollsutdrag skickas till

Grundskoleförvaltningens ledningsgrupp

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg

Avdelningschef Styrning och ledning